

Recensie Zoek het lekker zelf uit!

Door: Alinde Hoeksma – www.theaterjournaal.nl

“Wie is jouw held?”, vraagt Ilay den Boer aan de toeschouwers van zijn voorstelling ‘Zoek het lekker zelf uit’. Ouders en opa’s blijken hoog in de heldenranglijst te staan. Het is Ilay niet vreemd: ook voor hem geldt zijn eigen opa als allergrootste held. Met deze jeugdvoorstelling bewijst Ilay niet enkel een talentvolle maker van volwassenentheater te zijn: kinderen bespeelt hij met al evenveel gemak.

‘Zoek het lekker zelf uit’ is alweer het vierde deel van de theaterreeks ‘Het beloofde feest’, waarin Ilay zijn publiek confronteert met de ingewikkelde geschiedenis en actualiteit van het jodendom en de staat Israël. Hij doet dit steeds vanuit het perspectief van een van zijn familieleden. Na zijn moeder, oma en vader is nu zijn opa Kalman Benyamini aan de beurt. Dat Benyamini kinderpsycholoog van beroep was, gaf aanleiding om van dit stuk een jeugdvoorstelling voor tien-plussers te maken. En zoals opa zelf graag speurtochten uitzette, neemt Ilay zijn publiek nu mee in een speurtocht door het leven van zijn grootvader.

Identiteit

Benyamini vlucht in 1933 naar Palestina, waar hij als Duits kind niet direct kan aarden. Werd hij in Duitsland nog uitgescholden voor ‘vuile jood’, is hij nu ineens een ‘mof’. Na de oorlog gaat hij aan de slag als kinderpsycholoog in Frankrijk, waar hij er alles aan doet om “de oorlog uit kinderen te trekken”. Maar wanneer hij eindelijk zijn plek heeft gevonden in Frankrijk, voelt hij een roep van Israël om de Joodse staat te komen dienen. De man staat zijn hele leven tussen verschillende culturen, landen en identiteiten in. Het is waarschijnlijk geen toeval dat hij als hobby multifunctionele meubelstukken ontwerpt voor op reis. Een koffer wordt uitgekapt tot krukje; een plank doet dienst als picknicktafel. De houten meubelen vormen een mooi decor voor deze voorstelling die vragen opwerpt over identiteit en wat nu eigenlijk je ‘thuis’ is.

Problematiek op wereldniveau

Ilay verhoudt zich tot de kinderen zoals we van hem gewend zijn: nonchalant, sympathiek en ontzettend amicaal. Het publiek zit in een kring rondom het podium en wordt actief bij de voorstelling betrokken middels vragen en interactieve spelletjes. Zo mogen de kinderen het podium op voor een speurtocht en een potje verstoppertje. Ilay weet speelsheid en ernst doeltreffend met elkaar te vermengen. Bij morele vragen die hij de zaal inwerpt, blijkt dat ook de jongsten in de zaal feilloos aanvoelen waar het hier om gaat. Het verhaal van Ilay’s opa biedt opening tot een problematiek op wereldniveau, die sommige kinderen ontroerend goed onder woorden weten te brengen.

Meerdere waarheden

Ilay’s jeugdvriend en muzikant Florian de Backere biedt een theatraal tegenspel en ondersteunt de scènes met weemoedige klanken op mondharmonica en klarinet. Hij geeft een mooi tegenwicht aan Ilay door diens woorden subtiel in twijfel te trekken. Dat begint al met kleine correcties, als Ilay het steeds over ‘ik’ heeft en vergeet om Florian in zijn verhaal te betrekken. Later worden de sceptische noten groter, waarbij Florian laat zien dat Ilay van zijn opa misschien wel een grotere held maakt dan hij in

werkelijkheid was. De worsteling met identiteit blijkt Benyamini namelijk tot een flinke Zionist te hebben gevormd. Zoals kenmerkend voor Ilay voelt hij hierover geen oordeel, maar laat hij meerdere waarheden zien; aan het publiek de taak om hier iets mee te doen. Gelukkig houdt Ilay zijn jeugdige toeschouwers niet dom. Hij legt net zoveel verantwoordelijkheid bij hen neer als hij doet bij een volwassen publiek, zonder dat het te zwaar wordt.

Laatste wens

In een laatste brief spreekt Benyamini op cryptische wijze zijn wens uit dat Ilay ooit terug zal keren naar Israël. Dat strookt niet helemaal met de wil van Ilay zelf. Maar waarschijnlijk is een verhuizing niet nodig om zijn grootvader trots te maken. Subtiel worden in de voorstelling gelijkenissen tussen opa en kleinzoon getrokken: niet alleen draagt Ilay dezelfde kleuren kleding als opa op de foto, ook blijkt hij even bekwaam in het stellen van psychologische vragen aan kinderen. En belangrijker: Ilay vecht net zo hard tegen oorlog als zijn opa. Met één belangrijk verschil: waar zijn grootvader vocht via Zionistische idealen, houdt Ilay zich verre van het innemen van een eenduidig standpunt. En juist dat maakt zijn voorstellingen zo bijzonder.

www.hetbeloofdefeest.nl